

І. ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Хлопов А.М.
м. Полтава

***Анотація.** У статті висвітлено сучасні підходи до інтерпретації поняття «здоров'язбережувальна компетентність» в умовах реформування системи освіти України; узагальнено визначення поняття «здоров'язбережувальна компетентність» у сучасних дослідженнях українських науковців; уточнено зміст понять «здоров'я», «здоров'язбереження», «компетентність», «компетентнісний підхід»; розглянуто здоров'язбережувальну компетентність як ключову у сучасному освітньому процесі України.*

***Ключові слова:** здоров'язбережувальні компетентності, працезохоронна діяльність, освітня галузь «Технології», методи та прийоми формування працезохоронної культури.*

На початку ХХІ століття Україна переживає складні часи. Відбуваються кардинальні зміни у житті суспільства: політичному, економічному та соціальному. [1]. Держава проходить через певні зміни. Змінюється суспільство, політична та економічна ситуація. Відповідно до цього трансформуються відносини між людьми.

Ключовим завданням освіти України у ХХІ сторіччі є розвиток мислення, орієнтованого на стале майбутнє. Сучасний ринок праці вимагає від випускника глибоких теоретичних знань та здатності самостійно їх застосовувати у нестандартних, постійно змінюючихся життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян [6].

Людство має великі ресурси, а саме – наукову думку, розум. Проблема постає у тому, що часто люди не можуть спрямувати свої сили у потрібне русло, контролювати процес цивілізованого суспільного розвитку. Поступово у суспільстві нагромаджуються негативні зміни, енергія, які у природі та в суспільстві наближаються до критичної межі. Настає той момент, коли потрібно керуватись законами гуманізму у всіх його проявах. Це, в першу чергу, виражається у тому, що людина є частиною природи, а тому вона повинна розвиватися за законами природи.

Відповідно до нормативно-правових документів – Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки одним із пріоритетів державної освітньої політики є створення оптимальних умов для формування, збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді, розвитку фізично здорової та духовно багатой особистості. В той же час результати різноманітних досліджень свідчать про наявну тенденцію погіршення показників здоров'я дітей та підлітків в Україні [7].

Україна переходить до моделі інноваційного розвитку. Пріоритетного значення набувають адресні та програмно-цільові функціональні інвестиції в людину, її творчий, науковий, інтелектуальний та інноваційний потенціал [2].

Реалії сьогодення – це ринкова економіка, глобалізація, технології та конкуренція. Усі ці характеристики знаходяться у складній залежності. Технології

породжують конкуренцію і прискорюють глобалізацію, яка стимулює посилення конкуренції [3].

Здоров'я людини є складним феноменом глобального значення, яке необхідно розглядати з позицій компетентнісного підходу з метою найбільш ефективної реалізації формування здоров'язбереження. Аналіз сучасних досліджень українських науковців дає змогу констатувати що під поняттям здоров'язбережувальної компетентності слід розуміти характеристики, властивості людини, спрямовані на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я – свого та оточення [8] На думку О. Ващенко «здоров'язбережувальна компетентність» – це комплекс знань, умінь, ставлень та цінностей, які спрямовані на збереження й укріплення здоров'я – свого та оточуючих, на уроках та в позаурочній діяльності [9]

Зміни вимагають конкурентноспроможності, професійної й соціальної мобільності, неперервної освіти й професійного, духовного самовдосконалення. Різкий зріст вимог до рівня професійної підготовки майбутніх вчителів освітньої галузі «Технології», як і до всіх вчителів, відповідає потребам сьогодення, що є причиною модернізації системи освіти. Результатом виконання цих вимог є підвищення якості освіти, здібності до реалізації та саморозвитку, творчої діяльності особистості. Інноваційним змінам у сучасній освіті присвячені праці С. Гончаренка, В. Лозової, П. Стефаніка, М. Євтуха, Н. Тверезовської, О. Ярошенко.

Цьому завданню відповідає курс «Основи охорони праці», що є складовою частиною навчального плану підготовки бакалаврів освітньої галузі «Технології». Головною метою даної статті є показати роль курсу «Основи охорони праці» у формуванні цілісної особистості вчителя, який би міг працювати в умовах кредитно-трансферної системи і сучасного етапу розвитку української держави.

В умовах сучасної держави, що знаходиться у стадії переходу до демократичного суспільства, відбуваються динамічні зміни у змісті освіти та в концепції підготовки майбутнього вчителя освітньої галузі «Технології». Відповідно із зміною соціально-політичних і економічних умов життя в Україні відбувається трансформація концепції освіти та підготовки фахівців багатьох галузей. У зв'язку з цим виникла потреба у підвищенні ефективності трудової підготовки школярів і студентства. Кардинально змінюється роль «...викладача в системі освіти...», а також «людини у виробничому процесі...» [4]. Інформатизація та інтенсифікація виробничих процесів веде до виникнення нових дисциплін, які вимагають творчого нестандартного підходу студента як майбутнього вчителя до навчальної діяльності. Таке ставлення до навчання ґрунтується на підвищенні кваліфікації студента за рахунок активної самостійної роботи, пошукової діяльності, пошуку та творчої обробки інформації і перетворення її у довготривалі міцні знання.

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка у циклі професійно орієнтованої підготовки є обов'язкова дисципліна «Цивільний захист та праця охоронна діяльність», яка викладається для студентів третіх курсів усіх спеціальностей рівня бакалавр. Її метою є надання знань, умінь, здатностей (компетентностей) для здійснення ефективної професійної діяльності. А завданням є набуття студентами знань, умінь і компетентностей ефективно розв'язувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог безпеки, працезахоронної діяльності та гарантуванням збереження життя, здоров'я і працездатності. Майбутній учитель освітньої галузі «Технології» повинен бути всебічно розвинутим. Тому у зміст цієї дисципліни включені питання, які допомагають людині набутти необхідні риси для роботи у конкурентному середовищі.

Вивчення питань безпеки праці та інших видів діяльності організується і проводиться на всіх стадіях освіти у навчально-виховних закладах та навчальних закладах країни з метою формування у підростаючого покоління свідомого і

відповідального ставлення до питань особистої безпеки та безпеки оточуючих [5].

За даними анкетування та дослідження відомого науковця Маренго А.[5], майже 68% опитаних вважають цей предмет зайвим у закладі вищої освіти – «прийдемо на роботу, нам все пояснять», 58% – нецікавим, 52% – «занадто юридичним». Таким чином, існують суперечності між потребою суспільства у зниженні кількості випадків виробничого травматизму та професійних захворювань і небажанням працівників (в даному випадку майбутніх фахівців сфери освіти) оволодіти знаннями з питань особистої безпеки та безпеки оточуючих, створення безпечних умов навчання, виховання і дозвілля дітей; між необхідним і реально існуючим ставленням майбутніх педагогів до охорони праці; між необхідним і існуючим рівнем сформованості працезахоронної культури майбутніх педагогів. Всі ці протиріччя необхідно вирішувати у процесі підготовки майбутніх вчителів.

Сучасні вимоги до якості підготовки фахівців у вищій школі дуже високі. З ними можна погоджуватися, не погоджуватися, критикувати. Але одне незаперечно: майбутніх педагогів, які зараз самі знаходяться в стані учнівства, чекають вельми вимогливі учні та їх батьки. Саме вони, в першу чергу, диктують, яким повинен бути рівень майстерності їх вчителя – і педагогічного, і предметного. Це майстерність виявляється у оволодінні мистецтвом педагогічної техніки, способами взаємодії з учнями, засобами навчання, в тому, як щохвилини володіє ситуацією уроку.

Отже, описане вище у статті ілюструє необхідність вивчення дисципліни «Цивільний захист та працезахоронна діяльність» на всіх спеціальностях, а особливо – при підготовці майбутнього вчителя освітньої галузі «Технології». Враховуючи процес реформи та модернізації освітнього процесу в Україні, одним із головних компонентів якого є перехід на компетентнісний підхід, поняття здоров'язбережувальної компетентності набуває пріоритетне значення в сучасній освітній парадигмі в усіх дисциплінах, що вивчає майбутній педагог. Перспективними науковими напрямками з даної проблематики вважаємо дослідження з формування здоров'язбережувальної компетентності як цілеспрямованого і структурованого процесу в сучасній системі освіти України.

Список використаної літератури

1. Золотухіна Вікторія. Інноваційна діяльність в післядипломній освіті / Вікторія Золотухіна // Інновації в педагогічній освіті європейського простору: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 вересня 2009 р., м. Полтава). – Полтава, 2009. – С. 34 – 38.
2. Завалевський Ю.І. Інноваційні педагогічні технології в практиці роботи сучасного загальноосвітнього навчального закладу / Ю.І. Завалевський // Постметодика. – 2007. – С. 2.
3. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Д. Равен // Інновації в педагогічній освіті європейського простору: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 вересня 2009 р., м. Полтава). – Полтава, 2009. – С. 150 – 155, 275 – 298.
4. Сидоренко В., Буринський В. Роль самостійної роботи студента в навчальному процесі вищого закладу освіти / В. Сидоренко, В. Буринський // Самостійна робота студентів у структурі сучасної освіти. Матеріали регіональної науково-практичної конференції. Полтава, 22 квітня 2004 р. – Полтава, 2004. – С. 10–17.
5. Маренго А.К. К вопросу обучения студентов правовым основам охраны труда в РФ [Текст] / А.К. Маренго // Актуальные проблемы юридической науки и их отражение в учебном процессе. – М.: Изд-во МИП, 2003. – 233 с.
6. Про Національну стратегію розвитку освіти на період до 2021 року. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
7. Загородній В.В. Сучасні проблеми здоров'я дитячого населення шкільного віку та шляхи її вирішення / Загородній В.В. // Вісник Чернігівського національного

- педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 129. Том 3. Серія : Педагогічні науки : Збірник. – Чернігів : ЧНПУ, 2015. – С. 141–144
8. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
9. Ващенко О. М. Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня молодшого школяра : навч.-метод. посіб. / О.М. Ващенко, В.М. Єрмолова, Л.І. Іванова та ін. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2012. – 192 с.

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВИСОКОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ

*Стрельніков В.Ю.
м. Полтава*

***Анотація.** У статті розглядаються теоретичні засади побудови концепції проектування системи інтенсивного навчання, що забезпечує безпеку людини. Визначається зміст основних понять цієї концепції.*

***Ключові слова:** безпека людини, концепція, проектування, система, дидактична система, інтенсивне навчання, технологія навчання.*

Із входженням України в глобальний економічний, інформаційний, культурно-освітній простір перед системою вищої освіти постає завдання підготовки студентів до конкурентоспроможного і безпечного професійного життя в ньому, з'являється замовлення на високоефективні технології навчання, запровадження методів інтенсивного навчання.

Інтенсифікація має відображати основні аспекти дидактичної системи: проектування, організацію навчальної діяльності, мотивацію і стимулювання навчальної діяльності, контроль. Комплексний підхід, який узагальнює досвід психології, педагогіки, фізіології вищої нервової діяльності, має вирішити проблему інтенсифікації на системній основі.

Компоненти дидактичної системи є основою для побудови системи інтенсивного навчання. Під інтенсивним навчанням розуміємо таке навчання, коли застосовуються не використовувані у звичайному навчанні психологічні резерви особистості і діяльності студентів. Звідси, в умовах запровадження високоефективних технологій інтенсивного навчання має забезпечуватися безпека людини.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, показав загострення уваги на проблемі можливостей і меж застосування навіювання у навчальному процесі, зокрема, із: гіпнопедії (Л. Близниченко, В. Вахмістров, А. Ромен, А. Свядош, А. Хильченко), вивчення іноземної мови у стані релаксації (С. Лібіх, Е. Рейдер, І. Шварц), впливу неусвідомленої інформації на якість засвоєних знань (Б. Хачапурідзе), навіюваності і конформізму (В. Бакеев, А. Сопиков та ін.), сугестопедії (Г. Лозанов), навіюваності і психології учнів (А. Бодалев, А. Ковалев, Л. Рувінський).

Як бачимо, конкретні аспекти проектування навчання, які мали метою його інтенсифікацію, досліджувалися широким колом авторів. Зокрема, особливості проектування інноваційних технологій навчання досліджувала Л. Лебедик [2–7]. Разом з тим, аналіз наукових праць показав, що вони здебільшого стосувалися інтенсивного вивчення іноземної мови та практичного застосування сугестопедії Г. Лозанова. Поза увагою дослідників залишилися питання проектування системи інтенсивного навчання з урахуванням можливостей інформаційних технологій та забезпечення безпеки